

3. Tema:

Pilegrimen.

1. Innhold:

- A. Langvandring fra Oslo.
- B. Ringebu stavkirke.
- C. Kristin Lavransdatter
- D. Dovregubben
- E. Olav den Hellige
- F. Oppsummering.

2. Introduksjon:

Navn: HJD

Prest i Dovre i 20 år.

Som prest i Dovre med ansvar for Eysteinkyrkja på Dovrefjell var det helt naturlig for meg å aktivt gå inn å være med i fornyelsen av pilegrimstradisjonene – og pilegrimstradisjonene her i Norge.

Tydeligst ved at jeg står bak arrangementet;

Pilegrimsdager på Dovrefjell.

Jeg har også vært pilegrimsprest i Hamar bispedømme 1999-2002.

Tittelen henger fortsatt ved meg, noe som må bety at jeg assosieres med pilegrimen – bra!

I dag skal jeg ta dere med på en vandring. Den starter i Oslo, så skal vi innom Ringebu stavkirke, vi skal møte Kristin Lavransdatter, vi skal se litt på mytene som er knyttet til Dovre og Dovrefjell, vi skal til Trondheim og Nidarosdomen – før vi avslutter med Olav den Hellige og stedet vi er på i dag; Dale-Gudbrands gård.

På denne måten ønsker jeg å løfte fram steder og litterære kilder som vi kan bruke i vår videre utvikling av pilegrimsarbeidet i dalen.

A. Langvandring fra Oslo:

1. Søndag 25. juni møttes 10-12 mennesker i Mariakirkeruinen i gamlebyen i Oslo. Klokken var 8 om morgenen og sammen med den lokale menighet deltok vi i en morgenbønn, så ble vi sendt ut på vår vandring til Trondheim og Nidarosdomen.
2. Veien fram til målet var lang!
3. Ved moskeen i Åkerbergveien stoppet vi og hadde en stille stund. Det samme gjorde vi ved den jødiske kirkegården nær Sofienberg kirke.
4. Vandringen gikk deretter til Gamle Aker kirke hvor vi deltok på høymessen.

5. Etter kirkecaffe og fødselsdagsfeiring ute på kirkegården gikk vi gjennom og ut av byen til Haslum menighetshus.
6. Den minste blant oss var 5 år, vi andre var 7 - 12 ganger så gamle. I Haslum ble vi tatt imot med middag og forsynt med brødmatt for kommende dag. Vi møtte gjestfrie mennesker som gavmildt delte med oss av det de hadde, mennesker som brant for pilegrimstanken.

På veien bort til Haslum kirke gikk femåringen foran oss. Det var noe på kirkegården han ville vise oss. Han var tvilling, men tvillingbroren døde kort tid etter fødselen. Vi skulle få se gravstedet. Lys ble tent, vi sang en salme og sa noen ord - slik ble vi lukket inn i to foreldres sorg og smerte, og en femårings stolthet over å ha en bror. Det var et stille følge som gikk de få meterne videre opp til Haslum kirke for å avslutte dagen med en kveldsbønn.

7. Hva var det som ble sagt i kirken denne kveldsstunden?
Hvem er du?
Hva er det du søker?
Hvilket mål har du for denne vandringen?

En pilegrimsvandring har flere plan eller nivåer.

En pilegrimsvandring er en **ytre** vandring:
den handler om min kropp, mine føtter, mine sanser,
naturen omkring meg, fellesskapet med mine
medvandrere.

Samtidig er en pilegrimsvandring en **historisk** vandring -
vi går i fotsporene til mennesker som har søkt hjelp
i kraften ved Olavs grav.
Vi er opptatt av kulturhistorien langs veien.

En pilegrimsvandring er også en **indre** vandring -
en vandring på det indre planet som handler om meg og
mitt liv, min vei videre, mine mål i livet,
min vei til Gud.

8. Det var en sliten gjeng som kom fram til småbruket oppe i skogen hvor vi skulle overnatte. Noen sov i stabburet, andre i flatseng på gulvet i et tomt hovedhus.

9. Dagen etter gikk vandringen gjennom Krokskogen til Sundvollen. Det regnet fra morgensang til kveldsbønn. En god og våt dag gjennom trollskog uten å høre en klage over regnet eller såre føtter.

10. Dagene gikk -

11. Bønsnes, Olavs oppvekststed var en opplevelse,

12. Kveldsgudstjenesten i Norderhov kirke.

13. Vi kom inn i rytmen, dager omkranset av tidebønner morgen og kveld, besøk i kirkene vi passerte, stillhet inntil 1 time midt på dagen, samtalene med hverandre, opplevelsene, slitet og gleden. Friheten, langsomheten, enkelheten, stillheten, bekymringsløsheten, vi delte liv og gnagsårplaster, åndeligheten. Ord som beskriver det mange opplevde og opplever når de våger oppbruddet og legger ut på en pilegrimsvandring.

Hvorfor dette som opptakt?

For å fortelle oss at **pilegrimsleden**,

som går opp og igjennom Gudbrandsdalen og her møter vårt fantastisk flotte kulturlandskap –

a.) den starter i byen, den går først på asfalt gjennom byens gater – og der møter vi det vi kaller det flerkulturelle Norge.

Og i dette flerkulturelle møter vi ikke bare det som skiller, det som er forskjellig, annerledes – vi møter også noe som er felles - våre felles røtter.

De 3 religionene; islam, jødedom og kristendom – har et felles rotsystem – som går fram til Abraham, her går muslimene sin egen vei videre, mens vi følger jødedommen gjennom hele GT og fram til Kristi fødsel, der skilles våre veier.

b.) Videre har jeg nå fortalt hvor viktig møtene med andre mennesker er, enten de er medvandrere eller de er boende.

Det å bli lukket inn i andre menneskers omsorg eller i deres liv – det er en av de store og viktige kvalitetene ved pilegrimsvandringen.

c.) Og jeg har introdusert noen viktige tanker om pilegrimsvandringen; vandringen elementer; oppbrudd, vandring og mål. Den ytre vandringen, den historiske vandringen og den indre vandringen – alt sammen deler som til sammen gir pilegrimsvandringen innhold og retning.

B. Ringeby stavkirke:

14. Nå har vi tatt et langt sted videre – vi er i Øyer og ser nordover Gudbrandsdalen – og vårt første stopp er her; Ringeby stavkirke.

15. Denne kirka er unik, den er en av 28 stavkirker og den eneste langs leden mellom Oslo og Trondheim. Og her i denne kirken kan vi komme på sporet av den lokale pilegrimen som en gang i tiden la ut på sin vandring.

For i kirken finner vi en runeinnskrift hvor det står:

"Her var han og herfra dro han ut".

Bak disse enkle ordene finner vi pilegrimsvandringens start; oppbruddet. En som dro til sin lokale prest for å få sitt reiseutstyr velsignet og for å få sin reise velsignet. I tillegg fikk han med seg et reisedokument, et pilegrimspass som skulle garantere trygg reise, overnatting og mat.

Hvor denne pilegrimen skulle, vet vi ikke – men han var en av våre som dro ut i verden.

Samtidig kom det mange utenfra og passerte oss opp igjennom dalen – og nettopp pilegrimspasset, garantien for mat og overnatting, ja fritt beite med – det skapte irritasjon i dalen, Sigurd Grieg nevner et mord på en pilegrim som skjedde her – så gjestfriheten har vært varierende opp igjennom.

C. Kristin Lavransdatter:

Herfra gjør vi et langt hopp, vel vitende om at vi kommer tilbake og avslutter her på stedet. Vi ser en av merkestolpene langs leden – Haugen står det på stolpen.

16. Et pilegrimsledmerke med et navn; Haugen. En liten gard i Dovre. Hva skjuler seg bak dette navnet og stedet?

17. Skal vi finne ut av det må vi inn i litteraturen og tilbake til Nord-Sel og Jørundgård. Vi må inn i Sigrid Undsets trilogi om Kristin Lavransdatter.

18. Det første vi skal stoppe opp ved der er at i denne middelalderromanen så møter vi pilegrimen og pilegrimsvandringen helt konkret – 3 ganger.

Den første gangen er det Kristins foreldre; Ragnfrid og Lavrans som går til Nidaros med datteren Ulvhild. Hun har fått en tømmervelt over seg og er blitt stygt skadet. De har søkt råd og hjelp hos alle i nærheten, nå vil de gå pilegrimsvandring til Nidaros i håp om å få hjelp der, ved Olav; helgenkongens grav. De bruker ikke hest, de har ingen tjenere med seg, de går til fots og de bærer datteren mellom seg. Her møter vi det ene store hovedmotivet for pilegrimsvandringene i middelalderen; håpet om hjelp for legemlig sykdom eller skade.

Den neste gangen vi møter pilegrimen, så er det Kristin som går. Hun er nå gift, hun har flyttet fra Sel til Skaun og bor der på gården Husaby. Hun er blitt mor for første gang – det er en stor glede for henne, men bærer også i seg en indre smerte. Det gnager i henne det at hun lurte sin far Lavrans, at hun var rørt av Erlend før de giftet seg, ja ikke bare rørt, hun var med barn. Og får å lette seg for denne børen tok hun med seg sin førstefødte og gikk inn til Nidaros, til Kristkirken – en botsgang hun håpet skulle hjelpe henne. Og her

møter vi det andre store motivet for middelalderens pilegrimsvandring; bostvandringen, det å la erkjennelsen av å ha syndet få modne seg på veien fram, og der ved målet kunne gå til skrifte og legge børen av seg.

Den tredje gangen vi møter pilegrimen og pilegrimsvandringen i trilogien om Kristin Lavransdatter er i det siste bindet, da Kristin for siste gang bryter opp fra Jørundgård og går pilegrimsveien til Nidaros. De ser det med en gang hun kommer ut i tunet om morgenen, hun hadde på seg reiseutstyret, kappen og staven. Hun beroliger dem, hun skal bare til Nidaros, ikke til Romaborg eller Jorsal, og på denne tiden av året er det mange å slå følge med på veien for det nærmer seg Olsok. Hun tar farvel med sine og går den første dagen opp til Tofte, til kongsgården innunder Dovrefjell. Så følger vi henne videre dagen etter, opp i fjellet og innover – hun følger den traseen vi i dag kaller Gautstigen. På denne siste pilegrimsvandringen i trilogien blir vi tatt inn i Kristins refleksjoner rundt sitt eget liv. Hennes liv likner ikke særlig mye på det lille speilblanke fjellvannet som speiler av den klare kveldshimmelen inne på Hjerkin. Nei, hun var mer som den lille fjellbekken som renner ved siden av, den bruser iltert, den gir motstand. Her ser Kristin de store linjene i eget liv – og de handler om hvordan hun har levet og om hennes forhold til Gud – og hun føler at hun har sviktet, satt seg opp imot Guds vilje med hennes liv. Hun tenker:

”Hun var ikke kommet til Gud med kransen sin og ikke med sin synd og sin sorg – ikke så lenge som verden enda eide en dråpe av søtt å blande i hennes beger. Men nu kom hun, nu da hun hadde lært at verden er som et tavernshus – den som ikke har mer å gi ut av, blir satt utenfor døren.”

I disse bøkene møter vi de to hovedmotivene for middelalderens pilegrimsvandring; hjelp mot sykdom og bot for synd og lovbrudd. Men på den siste vandringen nærmer vi oss kanskje noe av det dagens pilegrimsvandring kan by på – det å reflektere over eget liv.

Så kunne vi stoppet her med Kristin og gått videre på vår vandring – men jeg har lyst til å ta dere med inn i bøkene enda en gang for å løfte fram et annet aspekt. Kristindagene på Sel framfører Kristinspelet – første bind av trilogien. Jeg tror det ligger et stort potensial for det arrangementet om de våget å løfte fram hele trilogien.

I siste bind; Korset – møter vi Kristin på garden Formo, hun sitter der på dødsleiet til Simon Darre – den mannen hun først var trolovet med, en mann som har stått ved hennes side og hjulpet både Kristin og Erlend, ja en mann som har elsket Kristin hele livet. Han har satt seg fore at han skal fortelle dette til Kristin nå når han ligger på det siste, det klarer han ikke, han klarer bare å si det andre han vil si henne, at hun må forsones seg med sin husbond, Erlend – som har flyttet hjemmefra og nå bor på gården Haugen på Dovre. Simon Darre dør og blir gravlagt, noen dager senere vil Kristin ut på en reise. Hvor skal hun?

”Jeg tenker med **nord til Dovre**, for å finne eders far”, sier hun. Hun kommer opp til Haugen – der er det tomt, og Kristin tenker:

Hun visste at Simon hadde elsket henne, men hun visste også at hun aldri kunne ha elsket Simon. Faren Lavrans og Simon hadde holdt ut i trofast kjærlighet til henne. Erlens hadde sviktet og sviktet igjen, men tenker hun, han hadde aldri sveket – tenker hun.

Så kommer Erlend inn i tunet på gården Haugen; synet av ham tok pusten fra henne. Møtet – kjærlighetsmøtet mellom de to:

”Er du ikke redd jeg skal kryste deg til døde”, sier Erlend til Kristin. ”Gid du ville” svarer hun. Hun var like avmektig mot ham enda...

Hun dro opp til Dovre for å møte Erlend. Hun møtte ham og ble bergtatt. Så dro hun hjem igjen til Jørundgård. Da hun red forbi kirken, kom hun til å gyse litt. Det var som om hun vendte hjem fra berget – og bergkongen, det var Erlend.

Hva er dette? Hører ikke dere også her klanger av noe vi har hørt før? Ja, det gjør vi – for her spiller Sigrid Undset på en gammel myte. Den samme myten Henrik Ibsen bruker i Peer Gynt, når Peer møter Dovregubben – og denne myten skal vi se litt nærmere på når vi kommer til Dovrefjell.

D. Dovre og Dovrefjell.

19. Og det er hit vi skal nå. Her ser vi Den gamle kongeveien opp mot Tofte.

20. Og her er garden, slik vi kjenner den – og den har vært kjent lenge, vi hører om stedet som skyss-stasjon i Håkon Håkonsons saga på 1200-tallet. Og før det hører vi om julegildet på Tofte i Harald Hårfagres saga.

Det er her vi møter Snøfrid. Vi kjenner kanskje fortellingen om Harald Hårfagres møte med samekvinnen Snøfrid en julenatt. Er dette noe mer enn en romantisk historie vevet inn i Snorres fortellinger? Ja, mye mer. Denne fortellingen er en riksdannelsesmyte – og her spiller Dovre en viktig rolle. Harald hadde erobret hele landet, til sist gjensto bare samene. Harald blir besatt av denne kvinnen og hun blir hans ektemake. Hva er det som skjer? Jo, her inngår det norrøne og det samiske folket på fredelig vis en allianse med rikspolitiske konsekvenser. Snøfrids navn gir assosiasjoner til Snøhetta og navnet fridr er et eldgammelt religiøst begrep som betyr fred og fruktbarhet. Og Snøfrid føder kongen 4 sønner – og det få har lagt merke til er at de er fra samekvinnen Snøfrid av den norske kongeætten føres videre fra og med Snøfrids oldebarn Harald Hardråde.

(De to kom på frimerke for 1 år siden, med Snøhetta i bakgrunnen – et motiv hentet fra et maleri som henger på Tofte.)

Men det finnes et dypere lag i koblingen mellom Harald og Dovre – en opphavsmyte, fortellingen om hvordan Harald ble fostret opp hos jotnen Dovre, fram til faren Halvdan Svarte var død. Et eksempel på det at Dovrefjell var stedet for innvielse av helter og konger, her fikk kongssønner og høvdingsønner prøve krefter, erverve kunnskaper og ikke minst møte kvinnen fra fjellet. Slik var det Harald Hårfagre i ung alder bar navnet; Harald Dovrefostre.

Under riksdannelsesmyten og opphavsmysten ligger det enda et lag myter; skapelsesmyten. I de eldste lag i vår kulturhistorie oppsto myter om landet Norge og de nordiske folkenes opprinnelse. Lengst i nord der snø, is og kulde rår, bodde det en jotunkonge med to sønner; Nor og Gor, og en datter Goe. En dag ble Goe borte, de to brødrene dro av sted for å lete etter henne. Med ski og skip oppdaget de landet og delte det mellom seg. Nor fikk innlandet og kalte det Norge, broren fikk øyene. I mellomtiden hadde Goe slått seg ned på Opplandene sammen med en kar som kalte seg Rolf fra Berg, sønnen av jotnen Svade i Dovrefjell.

Fra disse urfolkene nedstammer nordmennene, i følge myten.

Det er i disse mytene vi finner røttene til Dovregubben.

Det er her vi finner det stoffet Sigrid Undset spiller på når hun beskriver Kristins følelser i møtet med Erlend på garden Haugen.

Det er i dette stoffet Henrik Ibsen finner stoff til sin Dovregubbe, hvor han viser oss gubben med vrangsida ut.

Og det er her vi kommer nærmest mytene om det hellige fjell, en myte vi finner i de fleste kulturer.

21. Dette er målet for mange av de vandringene jeg har, og her har vi sentrum i vårt lokale arrangement; Pilegrimsdager på Dovrefjell.

22. Men målet for pilegrimsvandringen er ikke verken Dovrefjell eller Eysteinkyrkja. Målet er katedralen i Trondheim; Nidarosdomen. Og den er storslagen!

23. Pilegrimen går rundt kirken før han eller hun går inn.

24. Veien inne i katedralen fører fram til oktogonen, der Olavsskrinet sto – der alteret står i dag.

Og når Olav dukker opp i tankene våre, da er det tid for å spørre: Hvor viktig er egentlig Olav den Hellige når vi nå tar opp igjen de gamle pilegrimstradisjonene?

E. Dale-Gudbrand og Olav den Hellige.

25. Pilegrimsprest Arne Bakken som skriver et sted:

*"Skal vi kunne forstå hva pilegrimstradisjonen
dypest sett skjuler i vårt land,
må vi gå inn i det vi kaller Olavstradisjonen.
Her finner vi roten til vår kristne tro og kultur."*

For nøyaktig 1 måned siden holdt jeg et foredrag litt lenger op i bakken her i Sør-Fron, på menighetens årsmøte. De hadde bedt meg om å si noen ord om Olav den Hellige.

Jeg skal ikke gjenta det foredraget her og nå, men gi dere hovedpunktene. Jeg innledet det foredraget med å spørre; Hvilket forhold har du som enkeltperson, og vi som Gudbrandsdøler og vi som nordmenn til Olav?

I et nasjonalt perspektiv må vi kunne si at ingen nordmann har hatt så enorme ringvirkninger; i statsstyre, rettleie, kirkeliv og folketro – enn Olav. Han er vårt lands store skjebneskikkelse, ingen gjør ham rangen stridig som den viktigste. Og da spør jeg: Er ikke dette noe vi burde være stolte av?

I et lokalt perspektiv her i Sør-Fron, så har vi her åstedet for, ikke bare en av, men den mest dramatiske og fortettede historien om Olav og hans virke i landet vårt. Selve symbolfortellingen om kristningen av Norge. En fortelling som gjennom de siste 1000 år har satt denne bygda på kartet. Og jeg spør videre: Er dere ikke glade for og stolte av dette?

Sannheten er vel den at når jeg så rett fram sier at vi burde være stolte av Olav, så blir vi litt usikre. De tankene og følelsene de fleste av oss kjenner på er mer avmålte, ja kanskje skeptiske og kritiske – kan vi nå egentlig gå god for denne mannen Olav?

Er han og det han gjorde noe å være stolte av?

Vi kjenner i stedet på en motstand – en motstand vi ikke er alene om.

Med dette som utgangspunkt gikk jeg igjennom historien og viste hvordan Olav har møtt motstand på ulike måter;

- a.) Samtiden – hvor han skulle erobre landet for sine store saker:
  - å samle landet
  - og innføre den tro han hadde møtt i utlandet;kristendommen,
  - og utvikle et nytt lovverk i pakt med kristendommens idealer og moral.Og her er jo fortellingen om møtet mellom Olav den Hellige og Dale-Gudbrand selve symbolfortellingen.
- b.) Reformasjonen – hvor det ble satt in sterke krefter for å fjerne Olav fra den posisjonen han hadde i kirke og folk.
- c.) Olsok 1897 – hvordan det ble stor motstand da en forsøkte å ta opp igjen Olsoktradisjonene i Trondheim. (Christoffer Brun og Bj. Bjørnsson.)
- d.) Etterkrigstiden – da nazistenes bruk av Olav som symbol gjorde det vanskelig å ta opp igjen Olsoktradisjonene som hadde utviklet seg før og etter jubileet i 1930.
- e.) Folket i moderne tid – som ser ut til å ha vært mest opptatt av at Olav skal ha kristnet landet med vold, og det kan vel

ikke forsvares som en rett og god handling, den kristne tro han ville innføre.

særlig ikke sett i lys av

f.) Historisk kritisk historieforskning – som mener å kunne vise at det ligger et slør over det vi vet om Olav, et slør laget av de kristne mytene om Olav og hans helgenstatus, et slør som forskerne må ta bort, avsløre – så vi kan se hvem denne Olav egentlig var.

g.) 1995 og feiringen som uteble. Når ble Olav født? Det ble han antakelig i 995. Husker dere markeringen? Nei, det gjør vi ikke, for det ble ikke markert. Det er jo rart, hvis det er sant det jeg sa om at ingen nordmann har hatt så enorme ringvirkninger; i statsstyre, rettpleie, kirkeliv og folketro – som Olav. Han er vårt lands store skjebneskikkelse, ingen gjør ham rangen stridig som den viktigste. Men ingen fant grunn til å markere jubileet.

Dette er en rekke punkter som viser at og hvordan Olav har møtt motstand – fra han levde og fram til i dag – og her finner vi kanskje noe av grunnen til at vi ikke blir så begeistret når vi hører om Olav, vi er ikke stolte over ham, snarere litt skeptiske og kritiske.

Men det er mulig å se Olav med andre øyne:

a.) Samtiden – kristnet med vold? Datidens språk var makt, når overtalelse ikke førte fram ble samfunnsendringer gjennomført med makt av den som hadde makt. Men Olav møtte liten motstand i landet, kristendommen hadde vært her i flere hundre år – en langsom prosess, i hovedsak. Makt også i form av maktdemonstrasjon – hvilken Gud var den sterkeste.

Hva ble sagt her etter maktdemonstrasjonen? "Siden vår Gud ikke kunne hjelpe oss, vil vi nå tro på den Gud som du tror på."

Olav kjempet ikke imot Dale-Gudbrand og mot bygdefolket i dalen, han kjempet for dem, for noe annet og bedre – han ville innføre ny sed og skikk til beste for lokalbefolkningen og til beste for hele landet.

(Forsvare korstogene og voldsbruken der, endetidsforventningene, kjente ikke "milde Jesus".)

b.) Omslaget – Stiklestad – Olavs død – helligkåringen.

Olavsdyrkelsen bredte seg svært raskt etter at Olav ble helligkåret. Hvordan kunne det skje med en slik person?

Det første vi må gjøre, for å finne svar på det spørsmålet, er å legge bort våre egne fromhetsidealer. En helgen er alltid et barn av sin tid.

En helgen hva er det – det er en som er et redskap, en som peker på Kristus, en som gjennom sitt liv viser oss noe av hvem Kristus er.

En helgen er ikke et dydsmønster uten plett og lyte.

Det var Olavs død som utløste helligkåringen, Olav var en martyr, en som døde for det han trodde på, kongedømmet og kristendommen – på den tiden to sider av samme sak.

Denne martyrs død måles ikke på det livet han levde, det handler ikke om fromhet og livsførsel – det handler om ettervirkninger, det handler om alle de underne som skjedde.

Og ettervirkningene var store – en raskt voksende popularitet i folket, ikke bare i Norge, men langt ut over landets grenser.

Det er noe av et mysterium, at det skjedde så raskt, at det fikk så stor utbredelse – og sikkert er det at dette var ikke noe stemningsblaff, det var ikke et regisert maktspill – og like viktig – det som skjedde var solid forankret i datidens teologi om helgnene.

c.) Virkningshistorien – Olavs plass i kirkelig og folkelig tradisjon.

Alle Olavsminnene vi har rundt om i landet, hver en bygd har flere – sier noe om Olav plass i kirke og folk.

Og da kirken fjernet Olav fra sin tradisjon ved reformasjonen, så levde han videre i folket, en folkelig understrøm fram til våre dager.

d.) Kritikk av den historisk kritiske metode.

Historikere påstår at de gamle kildene vi har om Olav er farget, det ligger et slør over dem, de er påvirket av de kristne historieskriverne som har nedtegnet dem. En kjent norsk middelalderhistoriker; Jørn Sandnes, sier det slik:

”Men det aller meste er tett vevd inn i folkelig og kirkelig legendestoff om helgenkongen. Det er en skog av myter og legender vi må rydde oss veg gjennom når vi prøver å lete etter den historiske virkeligheten om Olav den Hellige.”

Men denne måten å tenke historisitet på møter i dag motstand hos nyere historikere.

En dansk historiker; Preben M. Sørensen sier:

”Det er ikke mulig å legge middelalderens tekster ned i kildekritikkens syrebad for på den måten å oppdage den historiske sannhet under tekstens overflate, slik mange historikere de senere år har forsøkt å gjøre. Det finnes simpelt hen ikke noen slik sannhet under teksten. Sagaene har omdannet tradisjonsmaterialet, og den formen dette materialet har, er i seg selv en viktig del av sannheten.”

Sannheten er at det ligger alltid et slør over de historiske kilder – og de leses også alltid med et slør. Med det mener jeg at det alltid ligger en ideologi bak, både bak skrivning/nedtegnning av begivenhetene, og i lesningen og tolkningen av disse begivenhetene.

Så kan du spørre: Hvorfor legge så stor vekt på dette i et foredrag om pilegrimstadsjoner?

Fordi jeg er opptatt av Olav og Olavstradisjonene og deres nøye sammenheng med pilegrimen og pilegrimstradisjonene.

Og nå foreligger det nye planer for utviklingen av Hundorp og Dale-Gudbrands gard.

Hvilken plass skal Olav ha der?

Jeg har lest prosjektrapporten og undret meg umiddelbart over en ting – hvor er Olav i disse planene? Han er nærmest borte.

For det første skrives det negativt om de kildene vi har om Olav,

for det andre sies det rett ut at en ønsker å vri perspektivet over mot Dale-Gudbrand, i en slags tro på at det skal skape flere nyanser i framstillingen av deres møte. En vil gi en mer realistisk og balansert behandling av det religiøse aspektet.

Hva mener en med dette?

At Olav ikke er viktig?

At den diktningen en legger til historien utifra dagens og nåtidens tanker, skal gi en riktigere framstilling av det som skjedde?

Her er prosjektrapporten på tynn is, her bør det skje endringer i tenkning og presentasjon.

Øsner man å løfte fram en lokal høvding eller å løfte fram den største og viktigste enkeltperson vi har hatt i vår nasjonale historie?

Dett er viktig, ikke minst i lys av dagens tema; pilegrimen.

En viktig del av satsingen på og videreutviklingen her på Dale-Gudbrands gård er pilegrimene og pilegrimstradisjonen. Dette skjer her lokalt samtidig som en betydelig satsing er planlagt nasjonalt. Da tvinger det seg fram en videre refleksjon rundt Olav. Hvem han var og hvem vi vil han skal være i framtida. Pilegrimene som i dag vandrer oppover dalen, går i fotsporene til pilegrimene som gikk her i middelalderen på vei til Olavs grav i Nidaros. Leden vi i moderne tid har merket går til samme mål. Slik jeg ser det er det helt nødvendig for pilegrimssatsingen her lokalt, at Olav og tradisjonene knyttet til ham gis en helt annen plass i tenkingen og i planene.

*"Skal vi kunne forstå hva pilegrimstradisjonen
dypest sett skjuler i vårt land,
må vi gå inn i det vi kaller Olavstradisjonen.
Her finner vi roten til vår kristne tro og kultur."*

F. Oppsummering:

Jeg har nå tatt dere med på en vandring. Den ble kanskje ikke så konkret her i dalen med fine bilder til, i stedet har jeg tatt dere med inn i langvandringen for å vise hvordan den kan være, jeg har tatt dere med til viktige steder og viktige litterære kilder – steder og kilder som vi her i Gudbrandsdalen har og kan bruke – både for å styrke vår egen kulturelle bevissthet og bruke for å trekke mennesker hit og lukke dem inn i dette vi har som er både flott og viktig.